

Πέμπτη, 1 Ιουνίου 2006
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Διδαγμένο κείμενο
Αριστοτέλους Πολιτικά Θ' 2. 1-4

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γάρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γάρ ταυτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδέ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γάρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γάρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δέ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνασσον. Βάνασσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

ΘΕΜΑ Α

Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον ... ἀσκησιν αὐτῆς».

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ότι πρέπει να ορίσουμε νόμους που να ρυθμίζουν την παιδεία και ότι αυτή (ενν. η παιδεία) πρέπει να την κάνουμε ίδια¹ (ενν. για όλους), έγινε φανερό· ποια² όμως θα είναι η παιδεία και με ποιο τρόπο πρέπει να εκπαιδεύονται (οι νέοι), (αυτά τα δύο ερωτήματα) δεν πρέπει να διαφύγουν της προσοχής μας. Γιατί σήμερα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα³. Δηλαδή δεν έχουν όλοι την ίδια γνώμη (για το τι) πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι είτε προς (την κατεύθυνση της κατάκτησης της) αρετής είτε προς (την κατεύθυνση) του καλύτερου δυνατού τρόπου ζωής, ούτε είναι φανερό αν η παιδεία πρέπει να έχει στόχο της το νου ή τον ηθικό χαρακτήρα. (Αν ξεκινήσουμε) από την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα, η έρευνά μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση και καθόλου δεν είναι φανερό αν η παιδεία πρέπει να προσφέρει⁴ αυτά που είναι χρήσιμα για τη ζωή ή αυτά που οδηγούν στην αρετή ή τα περιττά⁵ [γιατί όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρει κάποιους υποστηρικτές]. Και για όσα (οδηγούν) στην αρετή δεν υπάρχει καμιά απολύτως συμφωνία [γιατί καταρχήν δεν έχουν την ίδια ιδέα όλοι αυτοί που την τιμούν, ώστε είναι φυσικό να υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και ως προς την άσκηση της].

ΘΕΜΑ Β

Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

Β1. «τίς δ' ἔσται ... ἄσκησιν αὐτῆς»: Ποια ερωτήματα θέτει ο Αριστοτέλης ως προς τους στόχους της παιδείας, και πώς ανταποκρίνεται σε αυτά η «ἐμποδῶν παιδεία» σύμφωνα με τα δεδομένα του κειμένου;

Μονάδες 10

¹ ή: κοινή για όλους, ή: να έχει δημόσιο χαρακτήρα

² ή: ποιος ο χαρακτήρας

³ ή: τη διδακτέα ύλη

⁴ ή: να εξασκεί

⁵ ή: τα πέρα από τις καθημερινές ανάγκες μας αυτά, που απλώς παράγουν τη γνώση

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο Αριστοτέλης διαπιστώνει ότι υπάρχει κάποια σύγκυση σχετικά με την προτεραιότητα των στόχων της παιδείας. Αραγε πρέπει η παιδεία να οδηγεί στην κατάκτηση της αρετής ή πρέπει να οδηγεί στον άριστο βίο; Πρέπει να ρίχνει το βάρος στην καλλιέργεια του νου ή να στοχεύει στην καλλιέργεια του ήθους των μαθητών;

Σχετικά με την παιδεία που επικρατούσε στην Αθήνα στα χρόνια του Αριστοτέλη μπορούμε να πούμε ότι τα μαθήματα που διδάσκονταν οι νέοι ήταν τα « γράμματα » (γραφή – ανάγνωση), η γυμναστική, η μουσική και η « γραφική » (σχέδιο – ζωγραφική). Σχετικά με τα « γράμματα » και τη « γραφική » ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι οι γνώσεις που παρέχουν είναι χρήσιμες για τον βίο. Για τη γυμναστική πιστεύει ότι συντελεί στην καλλιέργεια της ανδρείας και για τη μουσική ότι και είναι χρήσιμη για τη ζωή και ασκεί ηθική επίδραση στον άνθρωπο. Ωστόσο, η μουσική είχε ξεπέσει στο επίπεδο της απλής τέρψης και δεν ήταν σημαντικός ο ρόλος της στη διαμόρφωση των ψυχικών αρετών.

Σημειώνουμε ότι ένας λόγος που ο Αριστοτέλης δεν αναφέρει την αριθμητική είναι ίσως ότι στην Αθήνα αυτή διδασκόταν στο σπίτι και όχι στο σχολείο.

Είναι προφανές ότι ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η παιδεία της εποχής του, η «εμποδών παιδεία» δεν έχει ξεκάθαρους στόχους και προτεραιότητες και ότι αποτελεί σε πρακτικό επίπεδο αντανάκλαση της θεωρητικής σύγκυσης για την παιδεία.

Τρεις είναι οι απόψεις που διατυπώνονταν σχετικά με τον προσανατολισμό της παιδείας:

- « άσκεϊν τά χρήσιμα πρός τόν βίον » : η παιδεία πρέπει να έχει ωφελιμιστικό και χρησιμοθηρικό χαρακτήρα, πρέπει να επιδιώκει να μάθουν τα παιδιά όσα είναι πρακτικά για τη ζωή
- « άσκεϊν τά τείνοντα πρός τήν άρετήν » : η παιδεία πρέπει να έχει ηθικοπλαστικό προσανατολισμό και να τείνει στην καλλιέργεια ηθικής συνείδησης σε ό,τι αφορά τους μαθητές
- « άσκεϊν τά περιττά » : η παιδεία πρέπει να είναι πανεπιστημιακού τύπου, δηλαδή να παρέχει στοιχεία που προάγουν τη γνώση επί παντός επιστητού στο μυαλό των μαθητών της

Θα μπορούσαμε να σχολιάσουμε σε αυτό το σημείο τον επίκαιρο χαρακτήρα των λόγων του Αριστοτέλη. Όσα λέει ισχύουν ως προβληματισμοί μέχρι τις μέρες μας: Θα πρέπει να παρέχονται πρακτικές γνώσεις στα παιδιά; Θα πρέπει ο διδάσκαλος να ασχολείται περισσότερο με τη διάπλαση του ηθικού χαρακτήρα των μαθητών του ή θα πρέπει απλά να ικανοποιεί τη δίψα τους για μάθηση; Οπωσδήποτε ο χρησιμοθηρικός χαρακτήρας της σύγχρονης εκπαίδευσης είναι γεγονός. Αυτό, όμως, δεν αναιρεί την ανάγκη να παρέχεται ηθική διαπαιδαγώγηση και ψυχικός εξευγενισμός στους μαθητές. Όπως κι αν έχει, τα ερωτήματα αυτά θεωρούνται πάγια και καίρια ακόμα και σήμερα και φανερώνουν τη διαχρονικότητα του αριστοτελικού στοχασμού.

B2. Ποια παιδεία θεωρείται κατά τον Αριστοτέλη αντάξια του ελεύθερου πολίτη, σύμφωνα με τα δεδομένα του κειμένου;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο Αριστοτέλης κάνει σαφή διαχωρισμό ανάμεσα στα « ἐλευθέρια » και στα « ἀνελευθέρια » έργα, πράγμα που σημαίνει ότι άλλου τύπου παιδεία εξυπηρετεί τις ελευθέρια ασχολίες (αυτές που προσιδιάζουν στον ελεύθερο πολίτη) και άλλου τύπου παιδεία εξυπηρετεί τις ανελευθέρια ασχολίες (αυτές που αφορούν τον « βάνουσο »⁶ πολίτη). Είναι προφανές ότι ο ελεύθερος πολίτης θα είναι και ενάρετος και θα αποσκοπεί στο « εὖ ζῆν », που είναι όχι μόνο ο δικός του σκοπός αλλά και ο σκοπός της πόλης.

Ο Αριστοτέλης πιστεύει ότι αντάξια του ελεύθερου πολίτη είναι η παιδεία που έχει ως επιδίωξη την καλλιέργεια της αρετής για τη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα. Αναγνωρίζει, βέβαια, τις δυσκολίες για την επίτευξη αυτού του στόχου, αφού υπάρχουν διαφορετικές

⁶ Η αρχική σημασία της λέξης "βάνουσος" ήταν: τεχνίτης, χειρώνακτα. Από την αρχαία ήδη εποχή άρχισε να παίρνει μειωτική σημασία: αγροίκος, τραχύς. Αυτό οφείλεται στην αρνητική στάση που τηρούσαν οι Αθηναίοι απέναντι στα χειρωνακτικά επαγγέλματα, αφού τα θεωρούσαν αταίριαστα για ελεύθερους ανθρώπους

απόψεις για την αρετή. Είναι, όμως, σημαντικό ότι όλες οι απόψεις συμπίπτουν στο ότι η παιδεία πρέπει να καλλιεργεί την αρετή.

Ο Αριστοτέλης δηλώνει ότι οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν καταρχήν όσα είναι χρήσιμα για τη ζωή. Ωστόσο, αυτά τα περιορίζει σε μεγάλο βαθμό. Πρέπει να διδάσκονται τα χρήσιμα. Όχι, όμως, όλα. Όσα είναι πρώτης ανάγκης. Αλλά και από αυτά όχι όλα. Μόνο όσα ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους, όσα δεν παρακωλύουν τον άνθρωπο από την κατάκτηση της αρετής.

Πιθανότατα, ο Αριστοτέλης προτείνει σαν πιο ενδεδειγμένη μορφή παιδείας αυτήν που ακολουθεί τη μέση οδό, αυτή που βρίσκεται ανάμεσα στο θεωρητικό και στον πρακτικό βίο. Η παιδεία θα πρέπει να έχει κυρίως ηθικό σκοπό και όχι πρακτικό (« βάναισα έργα »), αλλά ούτε και μεταφυσικό. Θα πρέπει να στοχεύει στο να διαμορφώσει πολίτες ενάρετους, όχι δουλοπρεπείς αλλά ούτε και αποκομμένους από την πρακτική πλευρά της ζωής. Ο πολίτης δε θα πρέπει να μείνει εγκλωβισμένος σε δουλικές ενασχολήσεις, αλλά ούτε και σε απασχολήσεις τόσο θεωρητικές ώστε να είναι ασυμβίβαστες με την πραγματικότητα. Το καλύτερο, λοιπόν, θα είναι η παιδεία να στοχεύσει στην ηθική του διαπαιδαγώγηση, στην καλλιέργεια της ηθικής συνείδησης του ατόμου. Αυτό επιδιώκει ο Αριστοτέλης, να κατανοήσουν οι αναγνώστες του όταν αντιπαραθέτει « τά τείνοντα προς τήν ἀρετήν » με τα « χρήσιμα προς τόν βίον » και με τα « περιττά ».

B3. «Ότι μὲν οὖν νομοθετητέον ... ἄσκησιν αὐτῆς»: Με βάση το απόσπασμα του πρωτότυπου κειμένου και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί να εξηγήσετε γιατί ο Αριστοτέλης θεωρεί επιτακτική την ανάγκη να ρυθμίσει ο νομοθέτης τα της παιδείας της πόλεως.

Αριστοτέλους Πολιτικά Α2, 16

[...] Ο άνθρωπος, από την άλλη, γεννιέται εφοδιασμένος από τη φύση με όπλα για να υπηρετήσει τη φρόνηση και την αρετή, που όμως μπορεί να τα χρησιμοποιήσει εξ ολοκλήρου και για αντίθετους σκοπούς. Γι' αυτό ο δίχως αρετή άνθρωπος είναι από όλα τα όντα το πιο

ανόσιο και το πιο άγριο, το χειρότερο από όλα στις ερωτικές απολαύσεις και στις απολαύσεις του φαγητού. Η δικαιοσύνη είναι στοιχείο συστατικό της πόλης · είναι αυτό που συγκρατεί την τάξη στην πολιτική κοινωνία.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο Αριστοτέλης θεωρεί επιτακτική ανάγκη να ασχοληθεί ο νομοθέτης με την παιδεία σε μία πόλη. Η παιδεία δεν θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα προσωπικής ιδιωτικής παρέμβασης, αλλά θα πρέπει να ξεκινάει από νομοθετικές ρυθμίσεις.

Ο νομοθέτης είναι αυτός που διασφαλίζει στην πόλη την εύρυθμη λειτουργία της και τη δικαιοσύνη και στους πολίτες την ομόνοια και τις αρμονικές μεταξύ τους σχέσεις . Με βάση τους νόμους που θεσπίζονται και επιβάλλονται στους πολίτες, τόσο οι ίδιοι όσο και η πόλη μπορούν να οδεύσουν προς τον κοινό σκοπό τους, την ευδαιμονία.

Στο πρώτο απόσπασμα ο Αριστοτέλης υποστηρίζει το αίτημα για μία ενιαία μορφή παιδείας λέει ότι η παιδεία θα πρέπει να τίθεται στην αρμοδιότητα του κράτους, ότι για τα θέματα της παιδείας χρειάζονται νομοθετικές ρυθμίσεις, ότι όλοι οι νέοι θα πρέπει να λαμβάνουν κοινή παιδεία και ότι το περιεχόμενο της παιδείας θα πρέπει να είναι ανάλογο με το είδος του πολιτεύματος.

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι η παιδεία πρέπει να είναι δημόσια με το σκεπτικό ότι είναι η ασφαλέστερη εγγύηση για τη σταθερότητα ενός κράτους. Αν η αγωγή της νεολαίας αφηθεί στην ιδιωτική πρωτοβουλία, οι πολίτες διασπώνται και δύσκολα διασφαλίζεται η δικαιοσύνη και οι αρμονικές σχέσεις μεταξύ των πολιτών. Ο φιλόσοφος έχει στο μυαλό του την εικόνα μίας πόλης, όπου το κάθε μέλος θα γνωρίζει ακριβώς την αποστολή και τη λειτουργία που έχει αναλάβει. Άλλωστε, αυτό είναι και το περιεχόμενο της δικαιοσύνης όπως την ορίζει ο Αριστοτέλης. Έτσι, οι πολίτες θα πρέπει να δρουν ως μονάδες ενός συνόλου, που έχουν κατανοήσει την οργανική τους σχέση με το συγκεκριμένο πολίτευμα και θα σέβονται τους εκάστοτε νόμους. Παράλληλα, ο Αριστοτέλης πρεσβεύει ότι με τη βοήθεια της κοινής

παιδείας ο πολίτης μπορεί να κατακτήσει την αρετή με απώτερο σκοπό την κατάκτηση της ευδαιμονίας.

Στο δεύτερο απόσπασμα ο φιλόσοφος δείχνει να πιστεύει ότι ο άνθρωπος ως ον με λογική μπορεί να υπηρετήσει είτε το καλό είτε το κακό, είτε το όσιο είτε το ανόσιο, είτε το ηθικό είτε το ανήθικο, είτε το δίκαιο είτε το άδικο. Έτσι, ο άνθρωπος που δεν έχει κατακτήσει την αρετή κινδυνεύει να εκτραπεί στο δρόμο της κακίας, της ανοσιότητας και της αδικίας και να επιστρέψει στην πρωτόγονη κατάσταση του.

Αυτό σημαίνει ότι ο νομοθέτης είναι αυτός που με τους νόμους που προτείνει και επιβάλλει λειτουργεί ως παιδαγωγός αρετής. Χάρη σε αυτόν διασφαλίζεται η αρετή των πολιτών και η δικαιοσύνη στην πολιτεία. Αν δεν υπήρχε ο νομοθέτης, η πολιτεία θα διασπάτο και οι πολίτες θα γίνονταν άδικοι και ανήθικοι. Γι' αυτό το λόγο ο Αριστοτέλης θεωρεί επιτακτική ανάγκη την ανάθεση της παιδείας σε νομοθέτη, προκειμένου να μπορέσει να υπάρξει ταύτιση της δημόσιας ηθικής με την ατομική.

B4. Ο Αριστοτέλης στο Λύκειο: Ποιες οι συνθήκες υπό τις οποίες εργάστηκε εκεί και ποιο το έργο που παρήγαγε της περιόδο αυτή;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Βλ. σελ. 145 & 147, Επιστροφή του Αριστοτέλη στην Αθήνα: αρχίζει η τρίτη περίοδος της φιλοσοφικής του δραστηριότητας. Ο Αριστοτέλης στο Λύκειο τα « Ηθικά Νικομάχεια ».

B5. Να γράψετε δυο ομόρριζες λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

λανθάνειν, μανθάνειν, εΐληφε, διαφέρονται, νομίζειν

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

λανθάνειν: λήθη, λαθραίος, αλήθεια

μανθάνειν: μάθημα, μαθητής, μαθησιακός

εΐληφε: λήψη, λαβή, επανάληψη, λάφυρο

διαφέρονται: φορά, φόρος, φορτικός

νομίζειν: νόμισμα, νομισματοκοπέιο

Γ. Αδίδακτο κείμενο Ξενοφώντος Συμπόσιον 2.10

Καί ὁ Ἀντισθένης, Πως οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτω γινώσκων οὐ καί σύ παιδεύεις Ξανθίππην, ἀλλά χρῆ γυναικί τῶν οὐσῶν, οἶμαι δέ καί τῶν γεγεννημένων καί τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη;

Ὅτι, ἔφη, ὁρῶ καί τοὺς ἵππικούς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους νομίζουσι γάρ, ἢν τοὺς τοιούτους δύνωνται κατέχειν, ῥαδίως τοῖς γέ ἄλλοις ἵπποις χρήσεσθαι κἀγὼ δὴ βουλόμενος ἀνθρώποις χρήσθαι καί ὁμιλεῖν ταύτην κέκτημαι, εὖ εἰδώς ὅτι εἰ ταύτην ὑποίσω, ῥαδίως τοῖς γε ἄλλοις ἄπασιν ἀνθρώποις συνέσομαι.

.....
ἵππικός= ικανός ιππέας

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Και ο Αντισθένης είπε: «Πώς (ή: γιατί) λοιπόν Σωκράτη, ενώ έχεις τέτοια άποψη δεν εκπαιδεύεις και εσύ την Ξανθίππη αλλά έχεις τη χειρότερη γυναίκα απ' όσες υπάρχουν, και νομίζω απ' όσες έχουν υπάρξει και θα υπάρξουν;».

«Διότι» απάντησε, «βλέπω ότι και αυτοί που θέλουν να γίνουν καλοί ιππείς αποκτούν (ή: προμηθεύονται) όχι τους πιο υπάκουους ίππους αλλά τους πλέον ανήσυχους. Γιατί πιστεύουν ότι, αν μπορούν να δαμάζουν τέτοιους ίππους, εύκολα λοιπόν θα μεταχειριστούν τους άλλους. Κι εγώ επειδή θέλω να επικοινωνώ και να συναναστρέφομαι ανθρώπους, έχω πάρει αυτή (τη γυναίκα) επειδή ξέρω καλά ότι, αν μπορέσω να την υποφέρω, εύκολα βέβαια θα μπορέσω να συνάναστραφώ και μ' όλους γενικά τους άλλους ανθρώπους.

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- ἔφη : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα
γιγνώσκων : το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
ὄρῳ : το δεύτερο ενικό πρόσωπο παρατατικού στην ίδια φωνή
νομίζουνσι : το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
κατέχειν : το τρίτο ενικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- ἔφη ⇒ φάθι
γιγνώσκων ⇒ ἐγνώκατε
ὄρῳ ⇒ ἑώρας
νομίζουνσι ⇒ νομιούσι(ν)
κατέχειν ⇒ κατάσχη

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- σύ : τη δοτική πληθυντικού αριθμού του ίδιου προσώπου
γυναικί : την κλητική ενικού αριθμού
θυμοειδεῖς : την ονομαστική ενικού αριθμού του ουδετέρου γένους
ἵππους : την δοτική ενικού αριθμού
ἄπασιν : τη γενική ενικού αριθμού του θηλυκού γένους

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

σύ	⇒ ύμῖν
γυναικί	⇒ γύναι
θυμοειδεῖς	⇒ θυμοειδέες
ἵππους	⇒ ἵππῳ
ἅπασιν	⇒ ἀπάσης

Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων:

γυναικί, τῶν οὐσῶν, κτωμένους, χρῆσθαι, εὖ, ἅπασιν.

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

γυναικί	: αντικείμενο ρήματος «χρῆ»
τῶν οὐσῶν	: έναρθη επιθετική μετοχή ως γενική διαιρετική στο «γυναικί χαλεπωτάτη»
κτωμένους	: κατηγορηματική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο του «ὄρῳ», «τούς βουλομένους»
χρῆσθαι	: αντικείμενο μετοχής «βουλόμενος», τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία)
εὖ	: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή «εἰδῶς»
ἅπασιν	: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «ἀνθρώποις»

Γ3.β. «Ὅτι, ἔφη, ὄρῳ ... συνέσομαι»: Να βρεθούν οι υποθετικοί λόγοι του αποσπάσματος και να αναγνωριστεί το είδος τους.

Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

(α)
Υπόθεση: ἦν δύνωνται
Απόδοση: χρῆσεσθαι

Πλάγιος-εξαρτημένος υποθετικός λόγος του προσδοκωμένου, γιατί η απόδοση είναι ειδικό απαρέμφατο που εξαρτάται από το ρήμα της κύριας «νομίζουσιν». Στην ευθεία μορφή θα έχει ως εξής:

Υπόθεση: ἦν δυνώμεθα

Απόδοση: χρῆσόμεθα Προσδοκώμενο

(β)

Υπόθεση: εἰ ὑποίσω

Απόδοση: ὅτι συνέσομαι

Πλάγιος-εξαρτημένος υποθετικός λόγος του πραγματικού στο μέλλον, γιατί η απόδοση είναι δευτερεύουσα ειδική πρόταση που εξαρτάται από τη μετοχή «εἰδώς» (που με τη σειρά της εξαρτάται από το ρήμα της κύριας «κέκτημαι»). Στην ευθεία μορφή θα έχει ως εξής:

Υπόθεση: εἰ ὑποίσω

Απόδοση: συνέσομαι Πραγματικό στο μέλλον

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα δεν παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερη δυσκολία (σημειώνουμε ότι οι ερωτήσεις Β1 και Β2 βρίσκονται αυτούσιες στο φυλλάδιο της Ώθησης), εξαιρουμένης της ερμηνευτικής ερώτησης Β3 που απαιτεί συνδυαστική ικανότητα [σημειώνουμε ότι και αυτή αποτελεί συνδυασμό των ερμηνευτικών σχολίων 3 (14), 2 (20)] .